AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین

مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

عبدالباري جهاني
۲۰۲۰/۰۹/۱۰

شاه شجاع، امیر دوست محمد خان او برتانیه

پنځه دیرشمه برخه

دریم فصل

ایلډرډ پوټینجر، د کابل د قوې مسوول:

تورن جنرال ډبليو. کي. (الفينستون. هغه کتاب ص ۲۱۲)
میګریګور دا لیک د جنرال سېل مخې ته کېښېښود او د جنګ شورا یې را وبلله. ټولو فیصله وکړه چې دا یو دام دی او له جلال آباد څخه د دوی حرکت د تباهی معنا لري. میګریګور خبر وو چ اکبر خان د شاوخوا خانانو ته احوال لېږلی او له هغوی څخه یې غوښتي دي چې انګرېزان په لاره کې قتل کړي. دوی لږ ګړی وروسته په جواب کې ولیکل:
«جنابانو، موږ ته ستاسي د هغه لیک د را رسېدلو افتخار په نصیب سوی دی چې د ډسمبر پر نهه ویشتمه مو رالېږلی وو. تاسي لیکلي وه چې دا لیک به د اوسني حکومت له خوا د ټاکل سوي ګورنر عبدالغفور خان په لاس در ورسیږي. ستاسي هغه لیک موږ ته څو تنو سپرو را ورساوه. که څه هم چې دا لیک مو د ډسمبر پر نهه ویشتمه لیکلی وو خو مورته لږګړی مخکي را ورسول سو. زه په عین وخت کې ډېر کره اطلاعات لرم چې اکبرخان د جلال آباد په ګاونډ کې ټولو قومي مشرانو ته لیکونه استولي او له هغوی څخه یې غوښتي دي چې په دغه ښار کې اوسېدونکي قوه ټوله تباه کړی. په دې صورت کې نو موږ مجبور یو چې ستاسي بل هدایت ته انتظار وباسو. او موږ هیله لرو چې په هغه هدایت کې به له جلال آباد څخه تر پېښور پوري زموږ د سالم رسېدلو تضمین ورکړه سوی وي.
تورن جنرال رابرټ سېل.

سیاسي استازی میګریګور.» (هغه کتاب ص ص ۲۱۲-۲۱۳)
میګریګور وايي ده ته خپلو مخبرانو اطلاع ورکړې وه چې اکبرخان د سیمي له قومي مشرانو سره په تماس کې سوی او هغوی ته یې پیغامونه لېږلي دي. دی وایی د ده یوه مخبر برکت خان هم لیک ورته رالېږلی او دا اطلاعات یې تائید کړي وه او په ضمن کي یې لا د اکبر خان له لیکونو څخه یو لیک هم را ګرځولی اوټول مضمون یې ځانته معلوم کړی وو. د جلال آباد ګارنیزون فیصله وکړه چې د دښمن دام ته به په لوی لاس ځانونه نه اچوي. تر وروستي سرې پوري به مقاومت کوي او هغي قوې ته به انتظار باسي چې د دوی د ژغورلو او کابل د بیرته نیولو لپاره را استوله کیږي. (هغه کتاب ص ۲۱۴)
انګرېزان په سخت مشکل کې وه. په هغه وخت کې پنجاب او لاهور د سیکهانو په لاس کې وه او دوی مجبور وه چې، په داسي عاجلو حالاتو کې له سیکهانو څخه مرسته وغواړي ځکه چې انګرېزانو باید له ډېرو لیرې ځایونو څخه عسکر برابر کړي او افغانستان ته لېږلي وای. په پېښور کې د انګرېزانو سیاسي استازي کپتان مکسن د ګورنرجنرال استازي ښاغلي کلرک ته لیکلي دي چې د سیکهانو جنرال اویتابیل وایی موږ په پېښور کي یوازې ۲۲۰۰ عسکر لرو او دا وړه قوه تر جلال آباد پوري ځانونه رسولای نه سي او په لاره کې به په لالپوره کې خلک هغوی محاصره او تباه کړي. (هغه کتاب ص ۵۲ مکتوب ۶۷)
کابل ته ټولې تللي لارې واورو او یاغي قبایلو بندي کړي وې او له هیڅ لوري مرسته ورته رسېدلای نه سوای. حتی د جلال آباد ګارنیزون ته هم د عاجلو پوځي مرستو رسول ممکن نه وه. د ګورنرجنرال استازي کلرک د هند د حکومت سکرتر مډوک ته ولیکل چې دا ډېر ښه کار وسو چې د کپتان مکسن هغه پیشنهاد عملي نه سو چې د جلال آباد له ګارنیزون سره د مرستي لپاره یې د سیکهانو قوه لېږله. ځکه چې په بهترینو حالاتو او شرایطو کې به د سیکهانو څلور زره کسیزه قوه د پښتنو په منطقه کې یو منزل سفر ونه کړای سي او که دا قوه چیرې، په اوسنیو ناکراره شرایطو کې، خیبر ته داخله سوې وای نو اپرېدیو او نورو قبایلو به ټوله تباه کړې وای. (هغه مخ مکتوب نمبر ۶۸)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

کندهار او شاوخوا سیمې:

دا وخت په کندهار او شاوخوا کې وضع دونه کراره وه چې حتی راولنسن، چې تل به یې مکناټن ته د ناکراریو په باب لیکونه لیږل، هم ورته حیران وو. د انګریزانو پر ضد د پاڅون یو لوی مشر اکرم خان یې په هرات کې نیولی او د شاه شجاع د زوی شهزاده تیمور په حکم یې اعدام کړی وو. د هغه اته تنه، تر ټولو بانفوذه ملګري خانان یې د لیفټینینټ کرافورډ په لاس کابل ته روان کړل؛ او کرافورډ ته یې هدایت ورکړی وو چې که دغو بندیانو هر وخت د تېښتې هڅه کوله ټول ووژني.

هزاره او بلوڅ قبایل ټول پخلا سوي او له انګریزانو سره یې روغه جوړه کړې وه. جنرال ناټ فکر وکړ چې د کندهار قواوي پر دغه ولایت باندې زیاتي دي او باید چې یو څه کمی پکښې راسي. ډګروال مک لارن ته یې، له ښو ډېرو عسکرو او وسلو سره، هندوستان ته د تللو امر وکړ. د نوامبر پر اوومه هغه له کندهاره حرکت وکړ او په هغه ماښام له کابل څخه ډېر بد خبرونه را ورسېدل. له کندهاره څخه کابل ته، د کپتان ووډبرن سره ۱۳۰ کسیزه قوه کابل ته روانه وه چې د نومبر پر دوهمه، له غزني څخه تر تېرېدلو وروسته، افغانانو حمله باندې وکړه. ووډبرن په خورا زړه ورتوب وجنګېدی او تر سید آباد پورې یې ځان یوې قلا ته ورساوه. دغه قلا د انګریزانو د یوه ملګري خان په لاس کې وه. خان د ووډبرن ډېر تود هرکلی وکړ. ووډبرن له قلا څخه ډېره ښه دفاع وکړه خو مرمۍ یې پر تمامېدلو سوې او په دغه وخت کې افغانانو ته له کابل څخه د پاڅون خبر هم را ورسېدی. د قلا څښتن افغانانو ته بلنه ورکړه او هغوی یې لوړو برجونو ته پورته کړل. ووډبرن او د هغه ملګري د قلا په حویلي کې وه او په لږ وخت کې یې ټول وویشتل. ځینو ځانونه د قلا تر دېوال لاندې وغورځول او د توپک په ډزو به ولګېدل. ووډبرن په یوه واړه برج کې تر هغه وخته پورې وجنګېدی چې نور یې نو هم مرمۍ ختمې سوې او هم یې ټول ملګري وژل سوي ول. افغانانو د ووډبرن په شمول ټول وژل سوي عسکر وسوځل.

د غزني د پېښې په باره کې خبر کندهار ته ورسېدی او د انګریزانو مشران پوه سول چې له کندهاره تر کابل پورې ټوله لار د غلجیو یاغیانو تر حملو لاندې ده. په دغه وخت کې ضابط کرافورډ هم، چې د غزني په شاوخوا کې حمله ورباندې سوې او ټول بندیان یې ورڅخه تللي وه، کندهار ته را ورسېدی. ده ایله ځان ژغورلی وو او ډېر آسونه، سړي او سامانونه یې د یاغیانو لاسونو ته ورغلي ول.

له دې پېښې څخه لږ وروسته د ګدوخان په نوم یو افغان منصبدار، چې د شاه شجاع او د هغه د برتانوي ملاتړ کوونکو په خدمت کې وو، او د کرافورډ په عسکرو پسې روان وو، او له غزني څخه کندهار ته ستنېدی، په لاره کې د یاغیانو سره مخامخ سو او له خپلو اووه لسو ملګرو سره قتل سو. په دې حمله کې یاغیانو ته پنځه ځلوېښت آسونه او د پوځي رسالې ټولې وسلې او سامانونه لاسته ورغلل. له دې پېښو څخه ځرګنده سوه چې کندهار ته هم د توپان لمن را غځېدونکې ده.

جنرال ناټ، چې ډګروال مک لارن یې له کندهار څخه هندوستان ته لیږلی وو، له حرکت څخه یوه ورځ وروسته بیرته کندهار ته ستون کړ؛ او څو ورځې وروسته یې، د مکناټن او جنرال الفینسټون له غوښتنې سره سم، کابل ته د تللو وظیفه ورکړه. مک لارن یوه لواء عسکر ورسره واخیستل. مک لارن تر قلات تېر سو او بیرته د ډسمبر پر اتمه کندهار ته ستون سو. ده ویل چې په لاره کې واوره پیل سوه او څو حیوانان هم تلف سول او موږ فکر وکړ چې تر کابل پورې به په دغه حال کې رسېدل مشکل وي نو ځکه بیرته را وګرځېدلو. جنرال ناټ هم چنداني کابل ته د دې قوې په لیږلو راضي نه وو او له حرکت څخه مخکې یې ورته ویلي وه چې کابل ته د دې لواء لیږل زما په خوښه نه دي. زه مجبور یم چې د خپلو آمرانو امر ومنم. مګر زما په عقیده زه تاسې ټول تباهی ته لیږم. (کې ص ص ۳۹۰-۳۹۵)

مکناټن له کندهار څخه د مرستې د رسېدلو په تمه وو او کله چې د مک لارن د بیرته ستنېدلو څخه خبر سو نو له هرې خوا نا امیده سو. مکناټن ته له اکبرخان او د مجاهدینو له نورو مشرانو سره له روغې جوړې کولو او د هغوی د ټولو شرایطو د منلو پرته بله هیڅ لاره پاته نه وه.

په دې منځ کې شاه شجاع، چې دبرش کاله یې، د پردیو پر سترخان باندې، د بالاحصار د نیولو خوبونه لیدلي وه، تر هر چا حیران او وارخطا وو. سرجان کې لیکې:

« د دښمن د هرې نقشې په باره کې، ولو که هر څونه غیر ممکنه او غیر عملي به هم وه، چې به رپوټ ورته ورسېدی دی به یې وارخطا کړی وو. ویل کیږي چې یوه ورځ یاغیانو له شوربازار څخه د ده د قصر تر دېوال لاندې د ماین د چاودني پلان جوړ کړی وو. شاه شجاع د چاودني له وېرې خپل قصر پرېښود او د حرم په دروازه کې یې ځای ونیوی. هلته به په یوه لویه کړکۍ کې، چې د انګریزانو قشله ورته ښکارېدله، ناست وو او په دوربین کې به یې د جګړې او حملوننداره کوله. له سهاره د ماښام تر لمانځه پورې به په دغه کړکۍ کې ناست وو او د داسې منظرې ننداره یې کوله چې ده ته یې هیڅ ډول روحي آرامي نه وربخښله. شاه شجاع هیڅ وخت زړه ور سړی نه وو؛ مګر هر وخت یو مغرور انسان وو. مګر په دې وروستی وضع کې دونه کمزوری او د زړه سوي وړ سړی ورڅخه جوړ سوی وو چې له هر چا څخه یې د مرستې غوښتنه کوله. انګریزي صاحب منصبانو چې به دی په دې حال کې ولیدی

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

او د ده هغه پخوانی شاهي غرور او دبدبه به یې ور په یاد کړه نو ویل به یې چې دې سړي باید ښځې لوی روحي ټکان خوړلی وي چې په طبیعت کې یې دونه لوی انقلاب راغلی دی. کله کله به یې انګرېزي خوردضابطان پر خپله چوکۍ ورسره کښېنول او خوړ مجلس به یې ورسره اچولی وو او د هغوی د اړتیاوو په باره کې به یې پوښتنې ورځخه کولې او د پوره کولو وعده به یې ورسره کوله. یوه صاحب منصب، چې د شاه شجاع دغه وضعیت یې له نیژدې لیدلی او څارلی وو ، ډېره ښه خبره کړې وه چې ویل یې که شاه شجاع، د ډرامې پر سټېج، د کوم بل پاچا پېښې کوي نو په دې کې شک نسته چې په خپل رول کې ښځې بریالی دی.» (هغه کتاب ص ۳۸۱)

غازي محمد اکبرخان:

د غازي عبدالله خان او میرمسجدي خان له وژل کېدلو سره ښایي مکناټن یو څه ښېغمه سوی وي ځکه چې د هغه دا خیال وو چې د پاخون مشران به یو په یو له منځه یوسي او بالاخره به هر څه د ده له پلان سره سم روان سي. په کابل کې پاخون په خپل زور روان وو خو بیا یې هم یوه مرکزیت، یوه مرکزي او عمومي پلان او یوه داسي مشر ته ضرورت درلود چې که ټولو مشرانو ته د منلو وړ نه وي نو ډېرو مشرانو ته خو د منلو وړ وي. په دغه وخت کې سردارمحمد اکبرخان، د خپل پلار په څېر، د بخارا د پاچا له بنده وتښتېدی او افغانستان ته داخل سو. ده هم، د خپل پلار په څېر، د هندوکش په لمنو کې خلک پر ځان را ټول کړل او څرنګه چې په خپل ټول ژوند کې یې په جنګونو کې زړه ورتوب او پوځي مهارت ښودلی وو، نو خلکو په مشرتوب ومانه. په دې شرایطو کې، د جهاد او مقاومت صحنې ته، د اکبر خان منځته راتللو په افغانانو کې ښځې نوې ساه پوه کړه.

د نومبر د میاشتې په سر کې، چې اکبرخان تازه د افغانستان شمال ته داخل سو نو موهن لال مکناټن ته پېشنهاد وکړ چې په هره وسیله کېږي سردار ته ښې زیاتې پیسې ورکړي او هغه د خپل ځان طرفدار کړي. مکناټن د موهن لال په پېشنهاد کې ری ونه واهه. ده بل حساب کړی وو او فکر یې کاوه چې څرنګه چې د اکبرخان پلار او د کورنۍ غړي د انګرېزانو په لاس کې بندیان دي نو دوی به له اکبرخان سره په مذاکراتو کې د یوې وسیلې په توګه کار ورځخه واخلي او د دې پر ځای چې وضع ورته خرابه سي نوره به هم مذاکراتو او روغې جوړې لاره هواره سي. (کې ص ۱۰۱)

البته وروسته څرګنده سوه چې د مکناټن حسابونه غلط وه او اکبر خان، د خپلو نورو افغانانو ورونو په څېر، د وطن پالنې له ټول احساس او له انګرېزانو او پردیو لښکرو څخه د ټول نفرت سره د جنګ میدان ته داخل سوی وو او له انګرېزانو سره یې د خپل پلار او د کورنۍ د نورو غړو د نامعلوم سرنوشت په باب ښځې تماس ونه نیوی او انګرېزانو ته یې دا موقع هم ورنه کړه چې له ده سره دا موضوع مطرح کړي.

سردار محمداکبرخان کابل ته له رسېدلو سره سم د جرګو او جنګونو میدان ته داخل سو. که څه هم چې له دې مخکې هم د انګرېزانو وضع چنداني سمه نه وه او ورځ تر بلې ورته خرابېدله خو له دې نېټې څخه وروسته یې په هره ورځ او لویه نښته کې هم ماته خوړله او هم یې سخت تلفات ورکول. د قشلې پر شاوخوا باندې ټول حاکم ځایونه یې له لاسه ورکړي وه او بالاخره خبره دې ځای ته ورسېده چې د قشلې څخه هیڅ عسکر او صاحب منصب سر د باندې نه سوای ایستلای. دا وضع د مکناټن له هغه لیک څخه چې د جلال آباد د ګارنیزون د سیاسي آمر مک ګریګور په عنوان یې لیکلی دی ښه معلومېږي:

پر ما ګرانه میک ګریور،

ستا د نومبر د ډېرشمې او ډسمبر د لومړۍ نېټې لیکونه را ورسېدل. خوشاله سوم چې په لیکونو کې دې له خپلې خوا ښه خبرونه لیکلي وه. کشکې ما هم له دې خوا دغه ډول خبرونه درلودلای. مګر زه باید په خواشینې سره درته ووایم چې زموږ په خوا کې هر څه وران ویجاړ دي. زموږ پوځیانو د نومبر پر دیرویشتمه د جنګ په میدان کې ماته وخوړه او دښمن زموږ په مخ کې پُل راته وسوځاوه. د قشلې مخامخ قلا چې مخکې مو نیولې وه بیرته د دښمن لاسته ورغله او زموږ عسکرو هیڅ ډول مقاومت ونه کړ. لنده به یې درته وکړم چې زموږ پوځیان د څو زلیلو ښېرندوکو په څېر سلوک کوي او په موږ کې هیڅ ډول روحیه نه ده پاته. پوځي مقامات راځخه غواړي چې تسلیم سم مګر زه دا کار تر وروستۍ شېبې پورې ځندوم. ضمنا باید موږ ډېر ژر یوې فیصلې ته ورسیږو ځکه چې موږ د خپلو عسکرو لپاره یوازې د دریو ورځو مواد لرو او د څارویو لپاره هیڅ نه لرو. موږ د کندهار له خوا د مرستې را رسېدلو ته سترګې پر لاره یو. آوازې وایي چې دوی را رسیږي مګر موږ هیڅ شی لیدلی نه دي. دښمنان په یقیني ډول زموږ د ارتباطاتو مخه نیسي. مکسن ته ووایه چې د ډسمبر د شلمې لیک یې را رسېدلی دی مګر زه اوس دومره خواشینی یم چې د څه لیکلو توان نه لرم او که زه څه لیکم هغه به دغه خبرې وي چې تاته مې ولیکلې. جان کانلي د اعلیحضرت سره په بالاحصار کې دی. سرکار هم سخت په وېره کې دی. په مخورو کسانو کې یوازې هغه د پغمان زمیندار اوس هم ورته راځي نور نو هیڅوک نه لري. په یاغیانو کې زما د نفاق اچولو کوښښونو هیڅ نتیجه نه ده ورکړې. زه دې

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

خبري ته بيخي حيران يم چي دوی څرنګه خپل اتفاق ساتلی او يو لاس دي. هر وخت چي دي فرصت پيدا کړ زما دغه ليک به ايرسکين ته هم ورسوې.
ډبليو. ايچ. مکناټن

د انګليسيانو د قشلې وضع داسي حال ته رسېدلې وه چي د حيوانانو لپاره يې د ونو وړې ښاخلې اره کړې او ختمې کړي وې. د عسکري کاروان سره ملګرو کسانو او کارو باريانو د خوړلو لپاره بل څه نه درلوده او هغه اوښان يې خوړل چي له لوږې مړه سوي ول. د قشلې د ټولو عسکرو روحيات، هم د غازيانو په مقابل کي د پرله پسې شکستونو او هم د خوراکي موادو د کمبود له لاسه، چي يوازي د دريو ورځو ذخيره يې درلوده، په بشپړه توګه مړه وه.
جورج لارنس ليکي« ډسمبر پر نهمه له بالاحصار څخه کپټان کانلي او زموږ يو باوري سړی جان فشان خان قشلې ته راغلل او وې ويل چي موږ بايد د قشلې ټول مواد وسوځوو او په ګډه بالاحصار ته ولاړ سو. مکناټن او د هغه ملګرو افسرانو دا خبره ورسره خوښه کړه خو جنرال الفينسټون او جنرال شيلټن دا حرکت بې ګټې او ډېر خطرناک وباله او نظر رد سو. کانلي او جان فشان خان بېرته بالاحصار ته ستانه سول.
په دغه ورځ مو يو بد خبر تر لاسه کړ او هغه دا چي له کندهار څخه يوه قوه چي د جنرال مک لارن تر قوماندې لاندې، زموږ سره د مرستې لپاره راتله، په لاره کي د واورې د اورېدلو له امله، بېرته ګرځېدلې ده. په داسي حال کي چي په دغه موسم کي واوره په هيڅ توګه د يوې عسکري قوې مخه نه سي بندولای.
د ډسمبر پر لسمه د غازيانو له خوا يو استازی قشلې ته ورغی او مکناټن ته يې وويل چي غازيان ستاسي سره خبرو ته تيار دي. مکناټن، له لږ غور څخه وروسته، ورسره ومنله. د مکناټن مېرمنې خپل مېړه ته وژړل او ورته وې ويل چي دا په افغانانو هيڅ باور نه لري خو مکناټن ته بله هيڅ لاره پاته نه وه. جورج لارنس، چي د مکناټن پوځي سلاکار وو، ليکي چي په سبا سهار زه، ټريوور او ميکنزي له قشلې څخه دوه سوه ميټره ليري د افغانانو سره د خبرو لپاره ټاکلي ځای ته ورغلو. هلته محمد اکبرخان او نور مشران غونډ سوي ول. تر معمولي جوړ پخير ويلو وروسته خبرو ته سره کښېنستلو او مکناټن هغوی ته وويل چي موږ خو د شاه شجاع الملک د ملاتړ لپاره افغانستان ته راغلي وو او اوس چي موږ ته داسي معلومه سوه چي افغانان د هغه په پاچهي خوشاله نه دي نو موږ هم له افغانستان څخه وزو او دا دی ما د خپلو قواوو د وتلو شرايط راسره راوړي دي.

۱: د برټانيي پوځيان به، چي په کابل کي دي، په ټوله چټکتيا، د پېښور پر لور حرکت کوي او له هغه ځايه به هند ته ځي.
۲: سرداران به قول کوي چي د برټانيي له پوځيانو سره به څوک غرض نه کوي او په ډېر عزت به سلوک ورسره کيږي او د هغوی غم به خوړل کيږي او د اړتيا وړ مواد به ورکول کيږي.
۳: کله چي د برټانيي استازي اطمينان پيدا کړ چي دوی په سمه طريقه خپل سفر ته دوام ورکوي نو په جلال آباد کي له پرتو قواوو څخه به وغوښتل سي چي پېښور ته حرکت وکړي.
۴: کله چي په کابل کي د انګرېزي پوځونو د وتلو لپاره شرايط برابر سول نو په غزني کي پراته پوځيان به هم د کابل او پېښور له لاري وزي.
۵: هغه پوځيان چي په کندهار کي پراته دي هغه به د کابل او يا بولان له لاري، د هوا د شرايطو د برابرېدلو سره سم حرکت کوي.
۶: هغه ذخيري او شته منی چي پخوا يې په امير دوست محمدخان اړه درلوده هغه به افغانانو ته تسليميږي.
۷: ټوله هغه شته مني چي د انګرېزانو په صاحب منصبانو اړه لري بايد په احتياط خوندي سي او په مناسب فرصت کي هند ته ورپسي ولېږله سي.
۸: شاه شجاع الملک ته بايد اجازه ورکړه سي چي په افغانستان کي پاتيږي او په يوه مناسب ځای کي ژوند کوي او له کاله به يو لک روپۍ تنخوا ورکوله کيږي او که يې زړه غواړي د برټانيي له پوځيانو سره هندوستان ته تللای سي.
۹: د شاه د کورنۍ د هغو غړو چي ښايي هندوستان ته سفر ونه کړای سي بايد پوره غمخوري وسي. او که چيري شاه له انګرېزانو سره د ملګري کېدلو فيصله وکړه نو دوی ته بايد اجازه ورکړه سي چي هند ته تر سفر کولو پوري په بالاحصار کي، په خپلو اوسنيو ځايونو کي، و اوسيږي.
۱۰: کله چي د برټانيي پوځيان، صحي سالم، پېښور ته ورسيږي نو افغانستان ته به د امير دوست محمدخان او د هغه د کورنۍ او ټولو هغو کسانو چي په هندوستان کي بنديان دي، د سمدستي ستنولو لپاره ترتيب ونيول سي.
۱۱: هر کله چي امير او د هغه کورنۍ، کابل ته د ستنېدلو په لاره کي، پېښور ته را ورسيږي د شاه کورنۍ ته بايد اجازه ورکړه سي چي هند ته ستانه سي.
۱۲: د دغو پورتنيو شرايطو د عملي کولو لپاره څلور تنه مهم برټانوي منصبداران په کابل کي، د يرغمل په توګه پاتيږي، او کله چي امير، صحي سالم، کابل ته ستون سي نو دوی ته به هندوستان ته د ستنېدلو اجازه ورکوله کيږي.
۱۳: سردار محمداکبر خان، سردار محمدعثمان خان او دغه راز نور مشران به د برټانوي پوځيانو سره تر پېښور پوري ملګري کيږي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

۱۴: له افغانستان څخه د انګلیسیانو د پوځونو د وتلو سره به د برتانیي او افغانستان د ملتونو ترمنځ دوستي موجوده وي او افغانان به د انګلیسیانو له رضایت څخه پرته له بل هیڅ هیواد سره اتحاد نه کوي. او افغانان د ضرورت په وخت کي د انګلیسیانو څخه مرسته غوښتلای سي.
۱۵: که له دې څخه وروسته، د افغان ملت خوښه وه نو په کابل کي به د انګلیسیانو یو استازی ټاکل کیږي چي د دواړو هیوادونو د حکومتونو ترمنځ دوستانه اړیکي وساتي مګر دا استازی به په هیڅ توګه د افغانستان په داخلي چارو کي مداخله نه کوي.
۱۶: هیڅا ته باید له دې امله آزار ورنه کړه سي چي په وروستیو جګړو کي یې برخه اخیستي وي او که څوک غواړي چي له برتانوي پوځ سره هند ته ولاړ سي نو باید اجازه ورکړه سي.
۱۷: له هغي نېټي څخه چي دغه موافقتنامه ومنله سي نو پورته یاد سوي سرداران باید دا وظیفه پر غاړه واخلي چي د برتانیي پوځیانو ته مواد برابر کړي او په عوض کي پیسي ترلاسه کړي.
۱۸: له ټولو هغو برتانوي افسرانو سره چي د کوم علت له مخي سمدستي له افغانستان څخه حرکت نه سي کولای باید په احترام سلوک وسي او تر څو پوري چي د سفر کولو لپاره تیاربدلای سي باید په بشپړه توګه یي غمخوري وسي.
محمد اکبرخان دې ټولو خبرو ته په لومړي سر کي په ډېر غرور غوړ نیولی وو او کله چي مکناټن لومړی ماده ولوستله او وې ویل چي زموږ پوځیان به په ډېره چټکي د پېښور پر لور حرکت وکړي، ده ږغ پر وکړ چي ولي سبا نه وزی؟ خو د مکناټن آرام او سنګین سلوک دی کرار کړ او د نورو خبرو په وخت کي یې ښه سلوک غوره کړ. دې خبرو تقریباً دوه ساعته دوام وکړ. (لارنس ص ص ۱۰۴-۱۰۷)
لارنس وايي محمداکبر خان زه له مکناټن څخه د یرغمل په توګه وغوښتلم خو هغه ورته وویل چي دی زما بنی لاس دی او په عوض کي مو کپټان ټریوور له خپلی خوا ور پربښود او له دوی څخه مو د محمد اکبر خان یو نیژدې سړی موسی خان را سره واخیست. په دغه وخت کي مو بالاحصار ته مرمی او اکمالات ورسول او له هغه ځایه څخه مو قشلي ته خوراکي مواد انتقال کړل. په سبا مو لیفټینینټ لي ګیټ، له پنځوسو سپرو سره، شاه شجاع ته واستاوه او هغه ته مو د وروستي تړون په باب اطلاع ورکړه.
لارنس وايي د پوپلزیو مشران د تړون د دې مادې له امله ناراض ول چي د دوست محمدخان او د هغه د کورنی قدرت ته رسېدل پکښي راغلی ول. دوی مکناټن ته راغلل او له هغه څخه یې وغوښتل چي شاه شجاع باید په قدرت کي پاته سي. مکناټن هم ورسره ومنل او شاه شجاع ته یې اطلاع ورکړه. شاه شجاع د دغو مشرانو پر نیت باندي شکمن وو خو بالاخره یې، ډېر زړه نازړه، د هغوی پیشنهاد قبول کړ. ګواکي د مشرانو د اختلاف له امله، د دې تړون څخه هیڅ جوړه نه سوه.
لارنس وايي د ډسمبر پر پنځه لسمه زموږ عسکرو له بالاحصار څخه د قشلي خواته حرکت وکړ. د موافقي سره سم باید زموږ د عسکرو ساتنه د امین الله خان لوګري، چي د پاڅون تر ټولو مهم مشر وو مګر له شاه شجاع سره په دوستي مشهور وو، سړیو کړې وای او هغوی هم تیار ولاړ ول. په دغه وخت کي سردارمحمدعثمان خان بارکزی راغی او زموږ عسکرو ته یې وویل چي حرکت مه کوی ځکه چي د محمداکبر خان سړي مشکوک حرکات کوي. له دې سره سم د اکبر خان وسله والو د بالاحصار د دروازې خواته حرکت وکړ. له بالاحصار څخه ډزي وربانډي وسوې او څو تنه یې ووژل. شاه شجاع د بالاحصار دروازه بنده کړه.
د ډسمبر پر شپاړسمه د انګرېزانو عسکرو له بالاحصار څخه د شېرپور د قشلي خواته حرکت وکړ. په لاره کي، تر قشلي پوري، ډزي وربانډي کېدلي او څو تنه یې قتل کړل. مشرانو، د دې پیښی له امله، خواشیني ښکاره کړه او وې ویل چي پر خپلو سړیو باندي کنټرول نه لري. (هغه کتاب ص ص ۱۰۹-۱۱۰(
مکناټن د غازیانو له مشرانو څخه وغوښتل چي د موافقي سره سم باید د دوی قشلي ته مواد ورسوي. هغوی په جواب کي ورته وویل چي تر څو پوري انګرېزانو د قشلي پر شاوخوا باندي ټولي قلاوي او مرکزونه خوشي کړي نه وي نودوی مواد نه سي ورکولای. مکناټن د قشلي پر شاوخوا باندي د څلورو مرکزونو خوشي کولو ته مجبور سو. مواد بیا هم ورته را ونه رسېدل او په قشله کي دننه عسکر د هر ډول ستونزو سره مخامخ ول.
بالاخره د ډسمبر پر دوه ویشتمه، محمد صادق خان، چي د سردارمحمد اکبرخان د کاکا زوی وو او سرورخان لوهاني، چي یو تاجر وو، او انګرېزانو ته به یې غلې داني او مواد راوړل، له کپټان سکینر سره، چي له غازیانو سره بندي وو، قشلي ته ورسېدل او د اکبرخان له خوا یې د یوه نوي تړون متن ورسره راووړ.

په دې تړون کي راغلي...

نور بیا

عبدالباري جهاني

شاه شجاع، امیر دوست محمد خان او برتانیه, څلور دیرشمه برخه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولئ